

Таким чином, можна стверджувати, що забезпечення безпечного середовища є не лише умовою зниження рівня страху у дітей, але й стратегічним напрямом соціально-педагогічної діяльності, спрямованої на збереження психічного здоров'я та гармонійного розвитку особистості.

#### **Список використаних джерел:**

1. Джон Боулбі. Loss. Нью-Йорк: Random House, 1998.
2. Ерік Еріксон. Childhood And Society. Нью-Йорк: Random House, 1995. 397 с.
3. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Котух О. В. Надання психологічної допомоги мирному населенню під час війни. Забезпечення психологічної допомоги в секторі Сил оборони України: збірник тез всеукраїнського міжвідомчого психологічного форуму. 2022. №3 (12). С. 171-173.
4. Ігумнова О. Б. Засоби когнітивно-поведінкової терапії у роботі з дітьми, що пережили травмуючі ситуації. Актуальні питання теорії та практики психолого- педагогічної підготовки майбутніх фахівців : тези доповідей X Всеукраїнської науковопрактичної конференції (14 квітня 2022 р.). Хмельницький, 2022. С. 24–26.
5. Кочарян О.О. Тілесно-орієнтована терапія для дітей, що пережили воєнні події. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022.
6. Петухова І.О., Заушнікова М.Ю., Каськов І.В. Психологічне благополуччя особистості в умовах війни. Вісник Національного університету оборони України, 2023. № 73(3). С.124–129.
7. Растроста Г. Б. Психологічна допомога дитині у психотравмуючій ситуації. Методичний посібник. Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2018. 64 с.
8. Технології забезпечення психічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни та післявоєнного відновлення: монографія / за ред.Л.М. Карамушки. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2024. 288 с.

**Вікторія Щербакова,**

*менеджерка у соціальній сфері,*

*Харківський обласний благодійний фонд «Соціальна служба допомоги»,*

*м. Харків*

**Тетяна Рагозіна,**

*менеджерка у соціальній сфері,*

*Харківський обласний благодійний фонд «Соціальна служба допомоги»,*

*м. Харків*

**Валентина Костіна,**

*докторка педагогічних наук, професорка,  
професорка кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки,  
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди  
м. Харків*

## **КЕЙС-МЕНЕДЖМЕНТ У РОБОТІ З МАЛОМОБІЛЬНИМИ ТА НЕМОБІЛЬНИМИ ЛЮДЬМИ СТАРШОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

*У публікації розкрито питання застосування кейс-методу у роботі з маломобільними та немобільними людьми старшого віку в умовах воєнного стану. Наведено досвід роботи Харківського обласного благодійного фонду «Соціальна служба допомоги» у соціальних проєктах в межах надання соціальних послуг «Догляд вдома» та «Паліативний догляд» з використанням кейс-методу. Визначено основні потреби маломобільних та немобільних людей старшого віку в умовах воєнного стану. Окреслено досвід підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до використання кейс-методу у соціальній роботі з маломобільними та немобільними людьми старшого віку.*

**Ключові слова:** кейс-метод, соціальний проєкт, благодійний фонд, маломобільні та немобільні люди старшого віку, воєнний стан, соціальні послуги, професійна підготовка.

**Постановка проблеми.** Як зазначає Андрій Бялківський, за оцінками Держстату, МВФ та ООН «станом на початок 2026 року чисельність населення України оцінюється приблизно в 33-35 мільйонів осіб на підконтрольних територіях, з урахуванням тимчасово окупованих регіонів цей показник сягає 37-39 мільйонів... Україна – країна сивого волосся: медіанний вік 42 роки, 20% старше 65» [1]. В умовах соціальних та демографічних змін, спричинених тривалим воєнним станом в Україні значно зросла кількість людей старшого віку, які мають обмежену мобільність або повністю втратили здатність самотійно пересуватися. Такі люди часто стикаються не лише з медичними проблемами, а й із комплексом соціальних, побутових та юридичних труднощів. Повномасштабна війна в Україні суттєво ускладнила доступ людей старшого віку до базових соціальних та медичних послуг, що потребує застосування кейс-менеджменту під час для якісного надання соціальних послуг.

Проблему кейс-менеджменту в соціальній роботі вивчали Т. Семигіна [2], Т. Спіріна та А. Бодня [3], І. Суровцева та Т. Брежнєва [4], якими визначено теоретико-методичні основи зазначеного підходу у роботі

фахівців соціальної галузі, але певні практичні аспекти його використання в умовах надання соціальних послуг окремим групам клієнтів під час війни в Україні потребують додаткового вивчення. Отже, маломобільні та немобільні люди старшого віку належать до однієї з найбільш вразливих груп населення, що через фізичні обмеження часто опиняються в умовах соціальної ізоляції, не мають можливості самостійно вирішувати навіть базові життєві питання та потребують допомоги, що зумовило необхідність вивчення та узагальнення практики соціальної роботи з цією категорією населення за часів війни в Україні.

**Метою роботи** є узагальнення досвіду впровадження кейс-менеджменту в роботі з маломобільними та немобільними людьми старшого віку у Харківському обласному благодійному фонді «Соціальна служба допомоги» в умовах воєнного стану.

**Виклад основного матеріалу.** Соціальна робота, яку здійснює Фонд, направлена на надання соціальних послуг та благодійної допомоги особам старшого віку здійснюється уже майже 30 років, що дозволило напрацювати багаторічний досвід роботи в зазначеному напрямі. Фахівцями ХОБФ «Соціальна служба допомоги» розроблено та реалізовано низку соціальних проєктів з надання комплексної допомоги людям старшого віку та особами з інвалідністю, що є отримувачами соціальних послуг «Догляд вдома» та «Паліативний догляд». Цільовою групою проєктів є самотні, позбавлені уваги родичів, особи старшого віку, тяжкохворі люди, особи з інвалідністю, люди, що нездатні обслуговувати себе самостійно через вік та/або стан здоров'я, особи старшого віку з когнітивними розладами, а також, які потребують надання паліативного догляду та перебувають у місті Харкові й опинилися на межі виживання, страждаючи від наслідків війни. Більшість із них втратили або мають вкрай обмежений доступ до задоволення базових потреб (життєво необхідні ліки, продукти харчування та медичне обслуговування). Для реалізації розроблених соціальних проєктів Фонд отримує фінансування від донорів та суб-донорів: БФ Карітас-Австрія, МБФ «Карітас України», Фонд EVZ, Спільнота Побратимства Харків-Нюрнберг Partnerschaftsverein Charkiw-Nürnberg. Окрім цього ХОБФ «Соціальна служба допомоги» організовує на платформі Української біржі благодійності фандрейзингові кампанії та отримує пожертви від приватних осіб (наразі, Фондом було розміщено 112 проєктів, на яких зібрано вже 2 274 275,38 грн.).

З моменту повномасштабного вторгнення росії в Україну перед командою Фонду постали нові, значно складніші виклики. Потреби людей старшого віку, особливо маломобільних та немобільних, стали значно

ширшими, ніж лише надання соціальних послуг догляду вдома та паліативного догляду. У багатьох випадках виникає необхідність одночасно забезпечити паліативний догляд або догляд вдома, організувати медичні огляди та транспортування до лікарень, надати юридичні та психологічні консультації, допомогти з відновленням документів, оформленням субсидій, соціальних виплат та державних програм підтримки, зокрема допомоги за програмою «Відновлення». Нерідко, доводиться також сприяти вирішенню питань, пов'язаних із пошкодженням або непридатним для проживання житлом. У таких умовах окремі послуги вже не можуть ефективно задовольняти комплексні потреби людей. Саме тому командою Фонду отримано медичну ліцензію у 2024 році, щоб мати змогу розширити соціальні послуги медичним компонентом та закривати потреби бенефіціарів силами сформованих мультидисциплінарних команд, які складаються з лікаря, сестри медичної та соціального робітника.

Серед основних потреб маломобільних та немобільних людей старшого віку в умовах війни є: 1) потреба у доступі до медичних послуг (неможливість самотійно дістатися до медичного закладу призводить до пізньої діагностики захворювань та загострення хронічних хвороб); 2) потреба у постійному догляді (відсутність родичів або близьких, які могли б забезпечити щоденний догляд); 3) потреба в оформленні документів для отримання соціальних виплат чи пільг (неможливість оформити субсидії, соціальні виплати або відновити втрачені документи); 4) потреба у пристосованому житлі (проживання у непридатних умовах чи зруйнованому або пошкодженому житлі); 5) потреба у доступному транспорті для маломобільних людей (ускладнює доступ до соціальних, медичних та адміністративних послуг). Спираючись на вищезазначене, констатовано, що соціальна допомога таким людям потребує комплексного підходу, який враховує всі аспекти їхнього життя. Саме тому, командою Фонду активно впроваджується підхід кейс-менеджменту, який дозволяє системно оцінювати потреби кожної людини, координувати залучення різних фахівців та партнерських організацій і забезпечувати комплексну підтримку, спрямовану на збереження гідності, безпеки та якості життя людей похилого віку навіть в умовах війни. Робота за цим підходом передбачає індивідуальне ведення випадку клієнта та координацію різних видів допомоги для вирішення його проблем та охоплює такі етапи: 1) виявлення та первинна оцінка потреб клієнта; 2) формування індивідуального плану допомоги, який може включати соціальний догляд вдома, медичні консультації, транспортування до лікарні, допомогу з оформленням документів та покращення житлових умов; 3) координація

послуг між різними установами та організаціями; 4) моніторинг та корекція плану допомоги відповідно до змін у ситуації клієнта, - що дозволяє не лише реагувати на окремі проблеми клієнта, а комплексно працювати з його життєвою ситуацією.

Нашими партнерами у роботі є: благодійні організації, що забезпечують гуманітарну підтримку та засоби реабілітації; органи місцевого самоврядування, які допомагають у вирішенні питань соціальних виплат, житлових проблем та надання соціальних послуг; медичні заклади, які надають консультації та медичну допомогу; волонтерські ініціативи, що підтримують транспортування, доставку продуктів та соціальну взаємодію. Співпраця між різними структурами дозволяє об'єднати ресурси та забезпечити більш ефективну і комплексну допомогу клієнту, коли соціальний працівник, або кейс-менеджер виступає ключовою ланкою між клієнтом, державними установами, медичними закладами та благодійними організаціями, де особливо важливою стає міжсекторальна взаємодія між усіма учасниками соціальної допомоги.

Важливим аспектом успішної роботи фахівців соціальної сфери з використанням кейс-менеджменту є їхня професійна готовність, яку також забезпечують фахівці ХОББФ «Соціальна служба допомоги» у налагодженій партнерській взаємодії в межах організації практико-зорієнтованих занять з майбутніми фахівцями соціальної галузі, що навчаються за ООП «Соціальна педагогіка» у ХНПУ імені Г.С. Сковороди під час вивчення ОК «Опіка і піклування з практикумом». Здобувачі освіти мають можливість долучатися до розгляду навчальних кейсів з можливістю отримати від фахівців Фонду професійний супровід та аналіз їх вирішення.

**Висновки та перспективи подальшої роботи.** Робота з маломобільними та немобільними людьми старшого віку потребує комплексного підходу та координації зусиль між різними організаціями сфери соціальної допомоги. Впровадження кейс-менеджменту дозволяє системно оцінювати потреби маломобільних людей старшого віку, координувати різні види допомоги у системі соціальної роботи та ефективно залучати ресурси партнерських організацій з метою забезпечення надання якісних соціальних послуг. Особливої актуальності такий підхід набуває в умовах війни, коли доступ до соціальних та медичних послуг є обмеженим, а використання кейс-менеджменту сприяє більш ефективному розподілу ресурсів, підвищує якість соціальної допомоги та дозволяє забезпечити гідну підтримку людям похилого віку навіть у складних кризових умовах. Перспективним напрямом подальших

досліджень є аналіз засобів соціальної роботи з маломобільними та немобільними людьми старшого віку в умовах міжсекторальної взаємодії в умовах повоєнного відновлення.

### **Використана література:**

1. Бялківський Андрій Скільки людей живе в Україні у 2026 році? *EUROFEST*. URL: <https://www.eurofest.org.ua/skilky-lyudej-zhyve-v-ukrayini-u-2026rocz/#:~:text=%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BC%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA%202026%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83,%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%81%D1%8F%D0%B3%D0%B0%D1%94%2037%2D39%20%D0%BC%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B2> (дата звернення: 20.02.2026).
2. Семигіна Т. Стандарти кейс-менеджменту в США: огляд основних документів професійних організацій. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. № 1 (14). С.174-186.
3. Спіріна Т., Бодня А. Кейс-менеджмент у роботі з вразливими групами населення. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 2. С.145-150.
4. Суровцева І., Брежнєва Т. Національний досвід кейс-менеджменту в соціальній роботі. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. Серія: Соціально-гуманітарні науки та публічне адміністрування. 2024. № 1(12). С. 454-472.